

É Romani Glinda

Den romska spegeln

Pris 47 kronor

Nr 6–2006

Lucia i Rinkeby firar
Orhan Pamuk,
nobellpristagaren
i litteratur

Redaktören har ordet

Det är dags att fråga romer i Sverige vilka personer som de vill ska representera oss i större och viktiga sammanhang. Jag ser det som en stor risk att ha intrigmakare med sig. Det finns de som har stört och försenat många olika romska projekt, det finns de som anklagar och kritiserar utan orsak och eftertänksamhet. Det finns få sammanhang där samarbete mellan romska grupper har fungerat och där man har varit överens. En del riksförbundare tror att de har en bestämmanderätt över nästan allt som rör romer i Sverige. Om man inte kan rösta in sina personer i en annan förenings styrelse eller i en arbetsgrupp av något slag, kommer det genast klagomål om diskriminering och anmälningar till JK. Många tror även att minoritetsstatusen ger dem rätt att påverka statliga beslut om anställningar, vilka som ska anställas och vilka arbetsuppgifter personerna ska ha i de statliga och kommunala tjänsterna. Om man inte kan få det inflytande som behövs, det vill säga att man har en person på plats som man litar på, är det inte ovanligt att det kommer ett klagomål om att den anställde eller ledamoten inte har romernas förtroende. Genast lägger man in ett misstroendevotum.

Nej, det är dags att samtliga ledare och riksförbundare förstår att de endast är rådgivande talrör till regeringen och att de inte kan bestämma vad som ska göras. Man kan ta upp ärenden till diskussion och genom motioner få saker och ting att hända. Det går att skriva regeringar på näsan när de inte uppfyller kraven som är ratificerade i olika konventioner och så vidare. I Europa ses Sverige som ett föregångsland, men även där börjar förtroendet tryta.

Det finns idag brevväxlingar där romska företrädare för olika organisationer offentliggör sin korrespondens på e-postlistor med mottagare som långt överstiger de som det berör. Diskussionerna i dessa mail förlöjligar dem och avslöjar ett barnligt beteende. Det verkar som om det finns personer som inte drar sig

*Fred och Maja-Lena Taikon.
Bakom står Rosario Taikon Ali
och Bengt O Björklund.*

É Romani Glinda

Egnahemsvägen 58
141 37 Huddinge

Telefon och fax:

+46 (0)8-779 40 31
070-712 39 91

E-mail: fredt@telia.com

Webadress: www.romaniglinda.se

Postgiro: 19 54 82-5

Ansvarig utgivare

och chefredaktör: Fred Taikon

Redaktion: Maja-Lena Taikon,
Rosario Ali Taikon
och Bengt O Björklund.

Tipsa oss

Vi tar gärna emot material till tidningen, samt tips om olika evenemang, föredrag och möten.

Vi tar emot texter på samtliga romanédialekter, antingen via vanlig post eller via e-posten:
fredt@telia.com

för att både förolämpa och kliva över personer och andra grupper i kampen om att skapa sig ett namn.

Nej och åter nej, det är dags för okontroversiella romska aktivister att kliva fram och driva den romska frågan framåt som vi en gång gjorde. Alla romska aktivister borde ställa sig bakom en konferens där de tillsammans utfor-

Innehåll:

Låter vi rädslan styra oss	sid. 3
Extra årsmöte på RKC	sid. 4-5
Drömmen om en kyrka	sid. 6
Willie berättar	sid. 7
Romsk ängel	sid. 8-9
Orhan Pamuk i Rinkeby	sid. 10-11
Tinkerhästar	sid. 12-13
Svenska nyheter	sid. 14-15
Gao Calo	sid. 16-17
Bokreception	sid. 18
Balkanfest på RKC	sid. 19
Notiser	sid. 20-21
Bakro	sid. 21
Nytt forum för romer	sid. 22
Gamla bilder berättar	sid. 24-25
Recept	sid. 26-27

Våra bidragsgivare

Kulturförvaltningen
Statens Kulturråd

ISSN 1651 3258

mar hur det fortsatta arbetet med den romska frågan ska se ut.

Styrelsen i Romskt Kulturcentrum i Stockholms avsattes vid ett extra årsmöte i Alvik den 14 november, men ännu är det ingen som vet vem som ingår i den nya styrelsen. Tystnaden är total och deras klagomål om bristande information slår tillbaka mot dem själva.

Låter vi rädslan styra oss för mycket?

Text: Mirelle Gyllenbäck & Domino Kai

Rädsla kan vara både bra och dåligt. Rädsla kan få en människa att agera på väldigt många sätt. Den kan vara bra om den gör att man är försiktig om sig själv och andra så att man inte far illa. Dåligt om man skadar sig själv eller andra genom att kanalisera sin egen rädsla så att resultatet blir negativt. Rädsla kan ta sig och utmynna i olika former.

Rädsla bland romer skulle vi vilja belysa lite närmare. När ett djur känner sig hotat och rädd går det oftast till attack för att skydda sig, så gör även vi människor.

Det obegripliga är att väldigt många av våra romer (kolleger, medarbetare eller aktivister), gärna biter handen som vill hjälpa och stödja dem. Ser man inte vem eller vilka det är som försöker ge en bättre bild av romerna? Som vill att situationen ska bli bättre för samtliga grupper av romer. Vad är det för glasögon man har på sig egentligen? frågar vi.

Man är så rädd att förlora den stol som man idag sitter på att man kan gå över lik för att behålla den, bokstavligt talat.

Andra runt omkring, bra och duktiga medmänniskor som om och om igen ger sitt bidrag till påverkan så att förbättring sker i samhället, trots allt tråkigt runt omkring, människor som brinner för att stärka och hjälpa, stjärper man gärna, ofta genom att baktala dem på olika sätt.

Bottnar rädslan i att man känner ett hot om att stolen man sitter på ska tas över av någon annan? Har man ens funderat en blek sekund på insatserna man själv gör för att förbättra livet för var och en runt om sig och inte enbart för sig själv? Eller går man bara på rutin? Är det kanske är dags att lämna över till mer

driftiga, duktiga, ambitiösa och utbildade romer, med ett genuint intresse av att arbeta för den romska frågan. Tyvärr så ser inte vi att så är fallet när det gäller, vi hoppas att vi har fel.

En annan sak man kan se, när man har arbetat med romska frågor under ett tag, är att allt inte ligger helt rätt till. Organisationer, föreningar och aktivister tycks alla dra åt olika håll. Tyvärr är respekten för våra medmänniskor alldeles för liten inom de olika romska grupperna. Som bekant är romer en förtryckt grupp, men ibland kan man inte låta bli att undra om det utanförskap romer nu lever i är självförvällat. Låt ingen skugga falla över någon romsk grupp, men när en majoritet av grupperna endast ser till sina egna intressen är det svårt att hjälpa hela den romska gruppen. Att släppa lite på tyglarna innebär inte bara att man får mer insikt om de andra grupperna, utan i det långa loppet kan detta resultera i att arbetet effektiviseras.

Att hela tiden älta detta att romer i Sverige är en marginaliserad grupp känns en aning förlegat. Självklart har förändringar skett, men vi är övertygade om, att om respekt och tillit till varandra hade varit en av huvudingredienserna i det romska arbetet, hade vi uppnått fler och större resultat mycket effektivare och snabbare. Arbetet går förlorat någonstans på vägen när grupperna i många fall motarbetar varandra.

Kanske det helt enkelt är dags att vidga sina vyer lite grann och se frågorna från andra perspektiv, även om det är svårt när man i första hand ser till sina egna intressen.

Om vi ska förvänta oss respekt och förtröende från andra, kanske vi först ska se hur respekten till oss själva och andra romska grupper ser ut. Vi måste helt enkelt se till att vi möts någonstans på vägen om vi vill att förbättringar ska ske och vi måste lita på varandras förmågor att hantera dessa frågor utan att se varandra som konkurrenter.

I väntan på att vissa ska vakna till insikt och kliva åt sidan så får vi tyvärr se allt fler, precis som tidigare år, som tröttnar och ledsnar på den oacceptabla behandling de får från de sina som man trodde var vänner. Det finns de som tyvärr är helt blinda av sin egen rädsla och inte vågar låta andra flyga med nya och fräscha vingar.

Förhoppningen är att fler och fler börjar tänka i mer positiva banor kring den romska frågan och inte enbart på sig själva så att skadan i det långa loppet blir så liten som möjligt. Annars kan den negativa rädslan göra att det romska arbetet tenderar att stagnera för flera år framåt.

Ibland kan man höra röster som säger att det inte är så lätt, att vardagen är tung och mörk för oss romer. Det håller vi med om, vi kan ibland själva spegla oss i den bilden, tyvärr. En del gånger skyller man på vardagen som en bov i dramat, men det är en annan diskussion.

Varför inte fråga sig själv: "Är jag beredd att ta mitt eget ansvar över mig själv och andra, när det gäller arbetet kring de romska frågorna?" Att skylla på andra är lätt, men att se sina egna fel och brister är oftast svårt.

Det är med stor sorg vi ser att de flesta inte vågar agera för allas bästa.

Omröstning unde mötet i Alvik.

Missnöjda medlemmar avsätter RKC:s styrelse

I ett försök att avsätta den styrelse i RKC som valdes in i juni i år träffades ett antal missnöjda RKC medlemmar i föreningen Nevo Droms lokaler i Bromma. Man avsatte stora delar av den nuvarande styrelsen, däribland ordförande Jan Ottosson. Men en månad efter mötet råder det fortfarande ovisshet kring vilka som ingår i den nya styrelsen och när de tänker inta sina platser.

Vid det extra årsmötet i Alvik fanns bland andra Birger Rosengren, ordförande i Resande romers riksförbund och tidigare ledamot i RKC:s styrelse, Kari Palmroth, ordförande i Nevo drom och tidigare ledamot i RKC, Rosita Grönfors, ordförande i Romska och resande kvinnors organisation, Allan Schwartz, ordförande i Riksförbundet Roma International, Stefan Palison, ordförande i Romernas riksförbund, fd Nordiska zigenarrådet, Marion Wydov och Lasse Columbus, ordförande i Å. Pådå. Å nevå och ledamot i den styrelse som ännu arbetar på centret RKC.

Vid det senaste årsmötet i juni 2006 blev inte Birger Rosengren omvald och Kari Palmroth avgick i protest. Med på mötet i Bromma fanns också ett antal icke närvarande medlemmar i form av full-

makter på medlemmar från bland annat Skåne, fullmakter som skulle utgöra en viktig del i mötets legitimitet. På så sätt fanns det ett tillräckligt stort antal medlemmar med rösträtt. RKC:s stadgar säger att minst femtio procent av medlemmarna krävs för att kalla till ett extra årsmöte. På plats fanns 32 röstande medlemmar, den större delen finska romer, plus 56 fullmakter från icke närvarande medlemmar.

Mötets legitimitet baserades även på ett brev från Jan Ottosson den 9 juni där han till Birger Rosengren skriver att medlemsmötet den 14 november ska bli ett extra årsmöte och att medlemmarna senare ska informeras, vilket de aldrig blir. Däremot skickar Birger ut detta brev samt kallar själv till extra årsmöte tre dagar innan mötet, dock endast till drygt tio medlemmar enligt den e-postlista som

medföljer. I brevet från Jan Ottosson står det bland annat "Det extra årsmötet som styrelsen fick i uppdrag av årsmötet att utlysa för antagande av nya stadgar, beslutar styrelsen den 5 juni, att medlemsmötet den 14 november ska vara datum för detta extra årsmöte". Och det står att information kommer att meddelas medlemmarna i kommande medlemsutskick i juni, något som aldrig skedde och i årsmötets protokoll nämns inget datum för ett extra årsmöte.

Anledningen till det stora missnöjet bland medlemmarna som samlats i Bromma är flera.

– Vi anser att styrelsen på många punkter har missbrukat sitt uppdrag. Det finns allvarliga tendenser till att man har missbrukat de ekonomiska resurserna. Man har inte fullföljt uppdraget att bemöta medlemmarnas intresse. Vissa direktiv har inte efterföljts. Det ser jag som allvarligt. Styrelsen ger inte medlemmarna information i viktiga sammanhang. Om stora eller märk- och kännbara förändringar görs i RKC så ska man enligt stadgarna kalla till ett medlemsmöte vilket inte är gjort, sade Allan Schwartz.

Han menar att startandet av caféet var en väldigt stor förändring i organisationen. Där borde man ha låtit medlemmarna ha fått tycka till, information borde ha gått ut till medlemmarna med en förfrågan om det fanns någon medlem som var intresserad att ta hand om caféet och inte som nu med ledamoten Ossi Borg bakom disken.

– Nu ska bara styrelsen ha de här förmanerna och möjligheten. Jag har inte fått någon inbjudan, sade Allan Schwartz.

Även Kari Palmroth framförde kritik.

– Under de fem år som jag har suttit med i styrelsen har jag sett stora brister i det demokratiska förfarandet, speciellt då Jan Ottosson tillträdde som ordförande. De bristerna är så påtagliga att vi, som företrädare för så många romer, vill att rättvisa ska komma till stånd, sade Kari.

Han menar att det finns konkreta bevis på att man tio, tjugo gånger brutit mot stadgarna. Bland annat att bokslutet kom

styrelsen tillhanda två år i rad en dag innan årsmötet.

– Det är anmärkningsvärt bara det, sade Kari Palmroth.

Allan Schwartz tog upp problemet med pengarna till fotoprojektet på RKC. Delar av de 150 000 kronorna projektet fått hade lånats ut för att finansiera RKC:s ordinarie verksamhet, pengar som styrelsen vid det senaste årsmötet lovat stoppa tillbaka.

– Då jag själv satt med i styrelsen på våren beslutade styrelsen för RKC att låna 94 000 kronor av fotokursens pengar som senare skulle återbetalas när RKC fått sina verksamhetspengar. Vår förfrågan till styrelsen i dag är om man har betalat tillbaka de här 94 000 kronorna till fotokursen, sade Birger Rosengren.

Rosita Grönfors är också missnöjd med det sätt som RKC bedriver sin verksamhet.

– Detta är ingen kritik till centret, men jag är besviken. I egenskap av ordförande för min kvinnoförening, där det finns tre hundra kvinnliga medlemmar, har jag i ett och ett halvt år försökt att få till stånd ett samarbete med RKC, men inte fått det. Jag har talat med ordförande och samtliga styrelsemedlemmar och sökt ett svar. Det enda som jag har fått igenom är startandet av en kvinnogrupp. Därifrån har jag försökt att få ett samarbete. Styrelsen har inte backat upp min organisation och vi har inte fått hyra lokalen, sade Rosita Grönfors.

Rosita Grönfors menar också att det är för få kvinnor i styrelsen.

Lasse Columbus, som blev invald när Lars Demitri inte kunde fullfölja sitt uppdrag på grund av anställning, var den enda representanten från RKC:s styrelse som valdes in i juni i år. Det var han som öppnade mötet i Bromma. Sedan årsmötet har han träffat de andra ledamöterna två gånger.

Stefan Palisson undrar varför inte någon mer än Lasse Columbus är där från RKC:s styrelse.

– Den här informationen fungerar inte alls. Vi (han syftar på de skånska medlemmar vars fullmakter han har med sig) är också medlemmar sedan nästan sju

månader. Vi har inte fått någon information. Jag har fått några samtal från Ottoson om att vi skulle samarbeta, men hittills inget alls. Jag är mycket besviken. Man ska inte vilseleda, speciellt när det gäller romer. Romer brukar aldrig vilseleda varandra, men nu i den moderna världen har det kommit ut att vi vilseleder både gaje och romer. Hur blir det längre fram? Man måste bråka om detta, hur ska det bli? Krig eller vad ska det bli, jag förstår inte det där, sade Stefan Palisson.

Allan Schwartz tar upp en ordväxling som skett på internet där en av ledamöterna från styrelsen som valdes i juni uttrycker sig förnedrande.

– En av ledamöterna, utan att namnge någon, går ut offentligt och kallar oss zigenarapor. Jag har då inte sett någon zigenarapa än. Jag tycker det är ytterst allvarligt. Samtidigt är det allvarligt att styrelsen inte har förmåga att skilja på diskriminering och diskriminering och inte har intresse att ta upp frågan. En ursäkt hade varit på sin plats. Men inte ens det har vi fått.

Sedan var det dags för omröstning i den av Allan Schwartz och Birger Rosengren föreslagna samansättningen av RKC:s styrelse. Man röstade för att avsätta RKC:s styrelse, med undantag av Lasse Columbus, Eva Rosengren, Swonko Mitrovič den äldre och den

yngre, samt Angelina Taikon. Nya ledamöter blir Birger Rosengren, Stefan Palison, Roland Rosén, Rosita Grönfors samt Ludwik Kwiek. Till suppleanter valdes Allan Schwartz, Wilma Palison och Bakro Dimitri.

Medlemmarna i Bromma avsatte den nuvarande styrelsen med hänvisning till paragraf nio i stadgarna.

Tilläggas kan att Birger Rosengren, Allan Schwartz, Rosita Grönfors och Lasse Columbus är uteslutna från RKC med hänvisning till samma paragraf.

Ordförande för mötet i Alvik var Jonas Hartelius, ordförande i Svenska Carnegieinstitutet. Han menar att han fullgjorde sitt uppdrag på bästa sätt och att det finns en gräns för vad en ordförande ska göra.

– Jag fick alla de dokument jag ville ha och gjorde de elementära kontroller jag brukar göra. Det fanns inget på mötet som tydde på oegentligheter. Allt verkade korrekt enligt gällande svensk föreningstradition. Vad gäller fullmakterna räknade jag dem bara. Det var ingen som begärde kontroll av dem. Och jag fick besked om att mötet var korrekt utlyst.

Jonas Hartelius påpekar att han inte är någon administrativ konsult åt den styrelse som valdes i Alvik, att han bara varit mötesordförande en gång. Att han senare har förstått att det finns stora motsättningar inom RKC.

Allan Schwartz, Veikko Swartz, Stefan Palison, Birger Rosengren, Marion Wydov och Bakro Dimitri.

Biskopen Anders Arborelius och Roger Stenzelius med en romsk sångkör i Bollmora pingstkyrka.

Drömmen om en egen kyrka

Nyligen hölls ett ekumeniskt kyrkomöte mellan romer i pingstkyrkan och den katolska biskopen Anders Arborelius. Pastor Lars Demetri framhöll i samtal med biskopen romernas behov av en egen kyrka.

– Det var efter ett samtal med några romer som katolske biskopen Anders Arborelius ville besöka Romskt Kulturcentrum i Gubbängen, berättar Lars Demetri. Biskopen träffade där ett antal unga romer ur den utomnordiska gruppen med en stark ortodox bakgrund. De kommer från olika Östeuropeiska länder där kyrkan har en strikt hållning med olika trossatser och när ungdomarna hörde hur biskopen talade fritt och ledig med dem om det bibliska, fick de en annan syn på vad kristenhet är. De frågade nyfiket om biskopen tror på den helige anden och tungotal. Och visst gjorde han det, varför inte.

Det var upptakten. Senare träffades Lars Demetri och biskopen under en lunch. Med på lunchen var katolska romer från Östeuropa. Där kom man fram till att det fanns ett behov av ett ekumeniskt möte mellan de olika romska trossamfundet och den katolska kyrkan. Där talades även om romernas behov av en egen kyrka.

Lars Demetri menade att de behöver draghjälp med att få stöd.

Katolska kyrkan fick vetskapen om att de flesta romer tillhör pingstkyrkan, men utan någonstans att vara, att de alltid har varit tvungna att hyra in sig hos någon församling.

– Här finns redan ett fantastiskt samarbete. Katolska kyrkan har katolska mässan på söndagar här i pingstkyrkan och vi kan alltså bygga upp ett församlingsliv här ute.

Biskopen har deltagit på många ekumeniska möten och just i år är han ordförande för Sveriges Kristna Råd, SKR.

– Det betyder att jag kan försöka få in även detta arbete där så att vi verkligen kan få igång den här bredare ekumeniken. Vi har redan lyft ämnet i rådet och jag tror mig se att det finns en större förståelse, säger Anders Arborelius.

Lars berättar att den romska församlingen IREM, Internationella Romska

Evangeliska Missionen, med säte i Sverige, önskar ett medlemskap i SKR sedan ett år tillbaka och han är därför glad att biskopen, som sitter i rådet, kanske kan ta emot dem som medlemmar.

– Det är en otrolig brist på samlingslokaler. Visst kan man mötas i anden var som helst, men man vill ju ha en lokal som är värdig de samtal man för. Vi hyr ofta in oss i lokaler inom olika bostadsområden, men vi kan inte bedriva ett gudstjänstliv som en kristen församling borde kunna. Det medför att vi inte har ett fundament att stå på i till exempel ungdomsarbetet. Eller ta sångkören som inte har någonstans att träna. Det finns inte heller några samlingslokaler att hålla bibelstudier i. Därför är det viktigt att kunna samarbeta med katolska kyrkan, säger Lars.

Lars Demetri drömmer om att få en egen romsk kyrka. Som en romsk etnisk minoritetsgrupp i Sverige skulle en romsk kyrka, om de kristna församlingarna går med och stöder detta, kunna få statligt stöd, menar Lars Demetri.

– Jag har hört mig för och bland andra har svenska kyrkan och regeringen sagt att de är med och stöder, bara det tillkommer fler som kan hjälpa till med stödet. Och nu när vi är registrerade som ett trossamfund så kan även Samarbetsnämnden för statsbidrag till trossamfund, SST, som ligger under kulturdepartementet, vara med och ge finansiellt stöd åt en sådan verksamhet, säger Lars. Vi har även ett nära samarbete med socialdemokratiska Broderskapsrörelsen och de stödjer romerna i den här frågan.

Lars Demetri förlitar sig på att pingströrelsen och katolska kyrkan går i spetsen och tar första steget.

– Vi är inte ute efter att det ska finnas en kyrkobyggnad med lagfart på oss. Vi vill bara ha nyckeln till byggnaden så att vi kan använda den på egna villkor; så att våra barn får växa upp i en gudomlig och kristen atmosfär, säger Lars Demetri.

Longo drom – en resandes historia

Willie Andréason, regissör och skådespelare, är djupt engagerad i sin historia som resande. På biblioteket i Mariefred i början av december talade han om romani-folkets "longo drom" från Indien.

Det var fullt i biblioteket när Willie Andréason berättade om de resandes historia i Sverige och Norden. Med sin vana röst berättade han länge om hur de resande haft det under århundradena sedan de kom på 1500-talet. Han berättade om sitt engagemang, hur det hade startat redan på sextioalet, men inte förrän han blev pensionär kunde på allvar sätta sig in i de resandes situation och historia.

– Vi resande har aldrig accepterat ordet tattare. Det beskriver inte en identitet för en folkgrupp. Det som förr kallades tattare bestod av många olika slags människor, luffare, vagabonder, människor på flykt, bohemer och så vidare. Det fanns också människor av andra nationaliteter som kom till Sverige efter krig på kontinenten. Ordet resande är en förkortning av resande romer.

Willie Andréason berättade om all den förföljelse resande fått utstå genom århundraden av myndigheter, kyrkan och vanligt folk. Olaus Petri kallade dem för slödder och Gustav II Adolf hotade att döda alla som inte lämnade landet.

– Kanske blev slaget vid Lützen vår räddning, säger Willie med glimten i ögat.

Drottning Kristina hade planer på att sända iväg dem till svenskkolonin i Delaware i USA.

Eftersom kyrkan inte tog emot de resande fick de begrava sina döda där de kunde, i skogar och mossar längs med vägen de reste på. De resande hade egna

lagar som inte alltid stämde överens med dem som rådde i landet, något som skapade konflikter, och de förföljdes långt in på 1900-talet för att de reste landet runt. Lyckades de någon gång komma över ett torp blev de oftast av med det efter klagomål från grannar som inte tålde deras livsstil. Under 1900-talet började de resande söka sig till de stora städerna.

– Anonymiteten var viktig, men de var fortfarande avvikande. De låtsades vara svenskar, men avslöjades. De hade avvikande, färggranna kläder. De ville inte assimileras, de var stolta över sin kultur och sitt språk, men när det blev krig, då dög de som soldater.

En stor del av Willies släkt kommer från Norge. Även där var det klappjakt på resande. Det fanns arbetsläger där de skulle omprogrammeras, läger som senare användes av quislingar. Att tala romani var förbjudet. Gjorde man det med barnen omhändertogs de.

– Det begicks många övergrepp mot dessa barn. På Svanvik i Norge blev de inlåsta i källaren, de fick stryk och blev ofta utan mat. 1998 fick vi en ursäkt av

den norska regeringen. År 2000 fick vi också en ursäkt av den svenska regeringen för all förföljelse vi utstått.

Under 1900-talet begicks många grymma brott mot de resande. De förföljdes, tvångssteriliserades, tvångslobotomerades och många hölls inlåsta på institutioner i decennier.

– Industrialismen hade ingen plats för oss resande. Landsvägsfolket var ett problem och de förföljdes. Det var skogsvägar om nätterna som gällde. Man reste under Alakos månljus. Det finns så mycket rasistiskt dravel om våra förfäder, allt för att komma åt vår rebelliska romanosjäl, men det är det ingen som gör.

Willie berättade också om utgrävningarna av resandebyn i Snarsmon, där han själv varit med och grävt i marken efter sina släktingars lämningar. Han berättade en del om de resandes mytologi och hur sierskorna arbetade. Han berättade även om sitt möte med sjözigenare i Thailand.

– Romanifolket var föregångare till det som kom senare, swingpjattarna, raggarna, hippies och punkare. Även de började klä sig som de själva ville.

Willie Andréason talade länge och väl.

Romsk ängel

Text: Lars Kollberg

Tecken, symboler, visioner och magi. Den romska konstnären Katarzyna Pollok har i sökandet efter kulturenas skattkammare tagit plats på ett fantastiskt tåg. Det går från nutid in i det förgångnas gåtfulla dunkel, från hektiska metropoler till avlägsna hörn på jorden. Men hennes arbete som bildkonstnär handlar också om att bearbeta och synliggöra det fruktansvärda. Omänsklighet. Med sina verk bidrar Katarzyna till att minnas och hedra de romska offren för Förintelsen, och till att lyfta fram begreppen mänskliga rättigheter, skydd och rättvisa.

Ängeln i Potsdam

Jag fångas av hennes ängel, en bild som jag uppfattar som en programförklaring. Hon fann den i Potsdam, en staty av en ängel som hon lockades att teckna av. Katarzynas ängel befinner sig i harmoniskt viloläge, sitter på ett romskt hjul med ett magiskt spjut i famnen. Man får intrycket att väktargestalten vid hot kommer att reagera intensivt, blixtnabbt. Det romska hjulet återkommer i Katarzynas bilder. Symbolen för ständig rörelse, på gott och ont, av lust och tvång. En symbol som inbjuder till reflektion, i synnerhet när Katarzyna framställer hjulet som mandala – ett instrument för meditativ visualisering.

Överst i ängelbildens vänstra hörn finns ett elegant ornament i form av en drakslinga. Den medeltida drakfiguren är applicerad som en färgstark bibelillumination. Katarzyna fann sin drake på en romsk vagn i ett polskt museum.

Man kunde tro sig stå inför en Sankt Göran och drakenrelation, men denna slumrande drake är liksom ängeln en beskyddare, en god kraft. Katarzyna berättar:

– Den romske ängeln är i ständig beredskap att förflytta sig. Ängeln är fridfull, kommer aldrig att angripa eller ta ett steg framåt, såvida inte den tvingas till det för att skydda sig. Ängeln är ytterst vaksam, beredd att slunga spjutet som den nu håller i stadigt, ty knivar har riktats mot dess hjärta. Min ängel observerar gränsen som skiljer dess rike från de andras värld, en märklig värld där snön har börjat svartna och drakar flyger omkring.

Verksam i Berlin

Katarzyna Pollok kallar sig för en modern rom. Hon föddes i Kiev, Ukraina,

1961 och växte upp i Polen. Hon bor och arbetar i Berlin sedan 1980-talets början. Hon har arbetat som radiojournalist och dansare, har designat teaterkläder och drivit en vegetarisk restaurang. I dag ägnar hon all kraft åt konstnärskapet, reser så mycket hon kan, möter människor och nya intryck. Hon är en autodidakt som hämtar inspiration från myternas och fablernas underbara värld, i symboler och ornamentala konst från olika kulturer och civilisationer. Livsresan har fört till många berikande möten, inte minst med hennes egna rötter.

Sedan den första separatutställningen i Berlin 1988 har det blivit många utställningar i Tyskland. Hon har också ställt ut i England och Ungern, och under de senaste åren har det blivit flera uppmärksammade utställningar i Indien. År 2007 ställer hon ut i Stockholm på

Romskt Kulturcentrum (Lingvägen 100 i Gubbängen). Utställningen invigs den 27 januari i samband med den årliga minnesdagen för att hedra Förintelsens offer.

Arbetsmetod

Hennes minutiöst utförda målningar lyser i klara färger. De är fyllda med symboler, tecken och dekorativa element. Katarzyna Pollok vill utveckla ett konstnärligt språk med motiv och symboler från olika kulturer – ett universellt symbolspråk! Bilderna är fyllda med referenser till det goda, ljusa, till livet och kärleken. I de detaljrika bilderna ser man blommor och fåglar, dansare, sagolika varelser och mytiska väsen.

Hon "broderar" tålmodigt fram sina bilder, bygger upp partier med "pärlor" av färg. Hon har utvecklat en egen dekorativ teknik som består i att lägga på färgerna punkt för punkt vid varandra och upprepa proceduren tills pigmentlagret byggts upp och varje färgprick fått relief. Verken kan få karaktären av mosaiker. Hon arbetar också med collage.

– Jag gillar idén om en själ, en prick,

KATARZYNA POLLOK I STOCKHOLM

Den romska konstnären Katarzyna Pollok, verksam i Berlin, exponerar sina verk på Romskt Kulturcentrum i Stockholm (Lingvägen 100 i Gubbängen). Vernissage äger rum lördagen den 27 januari (kl 13-16), i samband med den årliga minnesdagen för att hedra Förintelsens offer. Fredagen den 26 januari kommer hon att leda två workshops på Norra Real mitt inne i stan (Roslagsgatan 1 i Stockholm). Den första workshopen äger rum ca kl. 11.15 - 12.15, den andra kl. 13.15 - 14.15. Om du vill delta anmäl dig senast den 17 januari hos: Länsstyrelsen, Katarina Gürsoy 08-785 40 29.

säger hon om sitt meditativa ikonmakeri.

Rättvisans gudinna Maat

Hundratusentals romer dog i nazisternas dödsfabriker under andra världskriget. Hennes egen far är en överlevare från ett koncentrationsläger. Det dröjde mycket länge innan han orkade berätta om detta för henne. Faderns berättelser överväldigade henne och ledde till att hon konstnärligt börja bearbeta det fruktansvärda. Med sin konst vill hon bidra till att synliggöra, hedra och minnas de romska offren för nazisternas omänsklighet. Hon säger att hennes arbete handlar om rättvisa, skydd, mänskliga rättigheter.

Hon använder sin ornamentala teknik för att berätta om utsatthet och grymhet. Färgsättningen i "Förintelseserien" är stram och dämpad. En del av bilderna går i brunt, andra bygger på svart, vitt och rött, en färgkombination som Katarzyna säger sig avsky (svastikan gestaltades med dessa färger). I bilderna finns infogade tidningsklipp, porträtt av offer och andra referenser till Förintelsen. Det blir tydligare ju närmare man kommer verket. De ornamentala banden förvandlas till taggtråd, bleka fotografier av plågade barn framträder. Man upptäcker skrämmande detaljer; verktyg för kirurgiska experiment, processioner av människor med trasiga kroppar, människor märkta med trianglar och tatuerade med nummer. De skenbart vackra, dekorativa bilderna har en hemsk historia att berätta.

I denna serie är Maat en huvudfigur. Maat, dotter till solguden, är en av de äldsta gudinnorna i forntida Egypten. Hon är sanningens och rättvisans gudinna, domare över de dödas själar. Strutsfjädern hon bär i håret används vid vägningen av de avlidnas hjärtan. Väger hjärtat för tungt av skuld kastas den dödes själ till demonen Ammut, som genast slukar den. Skall

Katarzynyas gudinna borga för en himmelsk rättvisa?

Fatimas hand

Handen står för beskydd, liv, ljus och växande, byggande och omsorg. Men också hot och förstörelse. Handen är en av mänsklighetens äldsta och mest spridda symboler. Den förekommer redan i den stenålderstida klipp- och grottkonsten. I islam symboliserar den öppna handen välsignelse, tillbedjan och gästfrihet. "Fatimas hand", efter profeten Muhammeds dotter, symboliserar Guds hand och islams fem grundpelare. Denna hand är ett återkommande motiv i Katarzynyas bildvärld, och är, tillsammans med gudinnan Maat, ett sammanhållande element i "Förintelseserien". Katarzynyas hand skall skydda mot onda vibrationer. På hennes hemsida välkomnas man av ett omstrålat kvinnoansikte.

– Hon heter "Blue Fatima", förklarar Katarzyna Pollok med ett gåtfullt leende.

Anas inslag av självporträtt i "Blue Fatima"? Den avbildade ger intryck av styrka och nog kan hon bli farlig för fridstörare, detta uppenbarligen i himlen hemmahörande väsen som ser med universums vidöppna ögon. En madonna med klös.

Författaren Orhan Pamuk, kulturminister Lena Adelsohn Liljeroth och akademieledamoten Per Wästberg.

Orhan Pamuk i Rinkeby

För sextonde året i rad bjöd invandrarbarnen i Rinkeby tillsammans med författaren Gunilla Lundkvist, konstvetaren Elly Berg och fotografen Lotta Silfverhielm in årets nobelpristagare i litteratur. I år var det den turkiska författaren Orhan Pamuk.

I sin mest lästa bok på svenska Istanbul, en självbiografisk essäsamling som skildrar hans barndom i hans älskade Istanbul. Han skriver med en slags lätthet och broderande glädje som för tanken till Marcel Proust.

Pamuk tillhörde som student den nya vänstern. Sedan hans romaner vunnit uppskattning nationellt och internationellt har han återupptagit ett slags politisk roll i Turkiet. Men hans position i hemlandet är inte helt enkel.

Dario Fo var den första nobelpristagaren i litteratur som kom till Rinkeby. De har bara en timme på sig så det gäller att få med allt utan att stressa den celebra gästen.

– Det var roligt att just Orhan Pamuk kunde komma hit till Rinkeby eftersom vi har så många turkiska barn här i

Rinkeby, berättar Gunilla Lundkvist.

Det var mörkt när de första gästerna kom och det var en förväntansfull publik som väntade på sina platser en halvtimme innan det var dags. När Orhan Pamuk kom började morgonen med ett luciatåg med sextio barn som skred in till traditionella luciasånger. En av Staffansvisorna sjöngs av en afrikansk pojke.

Sedan presenterade barnen från de två skolorna sina projekt.

– Rinkeby är ett spännande mysterium. Här bor det ungefär 16 000 människor. Nittionio procent av dem har föräldrar som kommer från ett annat land. Man kan lära sig att göra alla sorters maträtter som turkiska, arabiska och somaliska. Men det finns mycket arbetslöshet, berättade en av flickorna. Texten presenterades även på turkiska.

Presentationen fortsattes sedan med barn som studerat Alfred Nobels liv och gärning. Även moskén på Söder i Stockholm hade varit föremål för studier, samt Nobelmuseet och Svenska Akademien. Givetvis hade barnen läst Orhan Pamuk. Boken de valt var Istanbul.

– Istanbul är din stad. Du skriver att du hör ihop med Istanbul. När du var liten var du mest inomhus och lekte och ditt hus såg ut som ett museum. På varje våning fanns ett piano som ingen spelade på. Din pappa misslyckades i affärer och dina föräldrar bråkade och grälade mycket. Din text fick oss att tänka på att pengar inte är allt. Bosporen var din favoritplats. Särskilt tyckte du om att titta på fartygskatastrofer. Det var två 15-åringar som presenterade boken.

När de sista orden föll bröt skrattsalvor ut bland de äldre i publiken.

Det är hundra barn inblandade i firandet och många andra barn kom, många av dem var turkiska. Förberedelserna inför firandet tar hela hösten.

– Vi börjar i september och det är

*Till höger Gunilla
Lundgren, till vänster
Luciano.*

många moment de ska lära sig. De ska lära sig om Alfred Nobel, om Rinkeby och annat och sedan när vi vet vem som är litteraturpristagare, i slutet av oktober, då jobbar vi bara med det. Sedan gör vi ett häfte med all dokumentation innan det är dags att böra öva på alla framträdanden som barnen gör. De ska ju stå där utan mig, det är ju det som är själva grejen, säger Gunilla Lundgren, författare och drivande kraft bakom att i Rinkeby hylla varje nobelpristagare i litteratur.

Det är barnen i klass åtta i Rinkebyskolan och Bredbyskolan som varje år får chansen att jobba med hyllningsevenemanget. Gunilla är projektanställd i en av klasserna varje höst.

När festligheterna är över och Orhan Pamuk åkt sin väg återvänder eleverna till sina klasser.

– Sedan gör vi en liten nobelfest i klasserna där vi pratar igenom allt och gör en liten avslutning och sedan, ja, då är det ju jul. Barnen växer med detta.

Alltid med romska barn inblandade. Den romska pojken Luciano sjöng även i år för litteraturpristagaren. Nästa år börjar han åttan och kommer själv att vara med i själva arbetet kring hyllningen av nästa års pristagare.

– Man måste alltid lyfta fram de barn som annars inte självklart tar någon plats. Jag känner ju många barn här och kan ta tag i dem, säger Gunilla Lundgren.

Det var en mycket nöjd Orhan Pamuk som först talade till barnen.

– Era teckningar påminner om mina egna när jag var barn. Ni har sammanfattat min barndom precis som den var och ni får mig att tänka på den igen. Jag var som er, men jag kunde inte sjunga. Och kunna vara här och höra vad barnen tyck-

te om min bok var det allra bästa. Ni får gärna leka med mina barn.

Sedan talade han med den församlade pressen.

– Det var mycket roligt att få höra vad barnen tyckte om min barndom. Det faktum att alla dessa barn representerar invandrade arbetare här i Sverige, och att dessa barn har läst min bok, det är något

som berör mig, deras stolthet och entusiasm. Jag kommer att ta med mig en känsla av min egen barndom, när jag åker hem. Jag kommer även att ta med mig känslan av att vara invandrare, av tveksamheten inför att både tillhöra ett samhälle och att inte göra det. Jag var imponerad av barnens framträdande, av deras sånger och deras teckningar.

Några av barnen i Rinkeby som presenterade sitt arbete för Orhan Pamuk.

Bilderna kommer från den engleska sajten The Romany Gypsy Photograph Collection.

Travellers och Tinkerhästar

Text: Susanne Karlsson Trollman

Resandefolk eller romer på de brittiska öarna kallar sig oftast själva för Travellers. De har ett eget språk som är en blandning av brittiska, slangord, cockney och romani.

Dock ska man inte blanda ihop Irish Travellers med Romer, eftersom Irländska Travellers inte har någon romsk bakgrund utan är ett folkslag som levat i århundraden på Irland efter vägar- och i fattiga delar av städerna.

Man vet idag att romerna till en början förflyttade sig till fots. Mannen i familjen drog ofta en liten kärra med familjens tillhörigheter och man sov i vindskydd eller tält. Man reste oftast i mindre grupper som innehöll en eller flera familjer.

Vagnar och kärror dragna av hästar blev inte vanligt förrän någon gång in på 1600-1700 talet, även om mindre hästdragna kärror fanns mycket tidigare så var det först under början och mitten av 1800-talet som man för första gången i skrift kan läsa om Vardos.

Den vanligaste och även tidigaste vagnstypen är Bowtopvagnen (Bågtoppsvagnen). Den hade plats för en

familj och drogs av en eller två hästar. Skaklarna är oftast infästade på samma sätt som för en enbets vagn och den andra hästen kopplades för med en lös svängel. En bowtop kan vara utan dörr med endast ett draperi eller en presenning som skydd för öppningen fram och kallas då för Open lot. Dessa modeller var de tidigaste och är även den mest vanliga modellen även i dag.

Taket är byggt av slanor av trä som ångats och formats för hand, innetaket är vanligen orientaliska mattor med mönstret vänt nedåt så att det syns i innetaket, utsidan av taket kläs sedan in med impregnerat canvastyg.

Utsidan och den nedre delen av vagnen är också av trä och ofta väldigt påkostad med träsnideri, svarvade detaljer och vackra målningar som inte allt för sällan görs med bladguld. Motiven varierar, men den vanligaste är hästmotiv, banderoller, vinrankor, frukt, fåglar och tunna målade linjer, sk pin stripes, av samma sorts mönster och stil som man i dag ofta kan se på motivlackade bilar och motorcyklar. Det finns dokumenterat att redan

för över 500 år sedan hölls det tävlingar bland romer vem som kunde måla den tunnaste och längsta mest raka linjen, så det är ett mycket gammalt hantverk.

Även inredningen i vagnen är mycket konstnärligt utförd. Det finns nästan inte en detalj på en sådan här vagn som inte är svarvad eller snidad, detta gjordes inte bara för skönhets skull utan hade också den praktiska betydelsen av att spara vikt.

Ledgevagnen är en mer sofistikerad och en idag mycket ovanlig syn. Den är gjord i solid träkonstruktion och försedd med fönster både på sidorna och baktill av vagnen, den är mycket tung och stor och det var nu man verkligen behövde de stora Vannerhästarna, ofta satta i par för att orka dra dessa enorma vagnar. De vanligaste modellerna betecknas som The Burton och The Reading.

Dekorationen är ännu mera påkostad än vad den är på Bowtop-vagnarna och ofta mycket eller tom helt täckta med bladguld och fernissa och alla detaljer var också här snidade, svarvade och försedda med målade tunna linjer i varierande färger.

Det finns belägg för att Romer i alla tider handlat med hästar, de romer som blev kvar på de brittiska öarna tidigt började att sätta små inhemska ponnyer

framför sina vagnar, det var främst infångade vildhästar som på den tiden, och även än i dag, strövar fritt på de engelska hedarna i Lake och Hill district och i skogarna runt New Forest.

Eftersom romerna inte ägde egen mark, släppte man helt sonika in sina hästar för att beta i de hagar man passerade efter vägen, om man hade ston så släppte man in dessa varhelst man såg en vacker och tilltalande hingst stå. Romer har alltid varit förtjusta i färger och snart så började man favorisera fläckiga hästar. En sak till som var bra med dessa färgade hästar var att ingen var den andra lik, därför blev det också lättare att identifiera och svårare för en hästtjuv att stjäla deras hästar, samt att det bland den inhemska befolkningen fanns en motvilja för fläckiga hästar. De ratades ofta av bönder och till och med skänktes bort eller såldes väldigt billigt. Även under de perioder då Storbritannien låg i krig tog armén inte gärna in fläckiga hästar och romernas hästar klarade sig då från att bli konfiskerade av den brittiska kronan.

Romerna behövde hästar som var tåliga, starka och lättfödda och ganska så snart började ett ideal att växa fram. Hästarna som man ägde skulle göra nytta framför vagnar av olika slag, till de största vagnarna behövdes starka, kraftiga hästar som kom att kallas för Vanners eller Vannerhästar. Dessa hästar korsades fram genom att man ofta använde Shirehästar eller Clydesdale i aveln.

För de lättare tvåhjuliga vagnarna behövdes en mindre och snabbare häst

och då använde man Dales, Welsh eller Fell ponnyer och på Irland korsade man in Connemara ponnyer och fick sin speciella typ av romanihäst.

Beroende på vart i landet man befann sig eftersom dessa hästraser som jag nämnt är lokala specialiteter av hästar eller ponnyer av cobtyp eller robust ponnytyp så fick man också sina lokala specialiteter.

Romer är ofta intresserade av spel med pengar och vadhållning, så trav- och galopptävlingar har alltid fascinerat. Därför har man även på senare tid en lätt cobtyp som korsats fram genom att avla fram en variant som troligen har

inslag av varmblod. Fullblodskorsningar anses däremot inte som en lyckad kombination eftersom man sällan kan bibehålla det lugna temperamentet utan i stället ofta får en alltför stark och het häst.

Enligt uppgift har dessa hästar sett ut ungefär på samma sätt som de gör i dag sedan slutet av 1940-talet. Att som vissa påstå att en romanihäst kan vara vilken fläckig korsning som helst är helt felaktigt, då romerna själva är mycket avelsmedvetna och med lätthet kan urskilja de olika typerna av romska hästar som avlats fram genom generationer av seriöst avelsarbete.

Ungerska romer lurades till Sverige

Drygt 250 ungrare, de allra flesta, om inte alla, var romer, lurades att komma till Sverige och söka politisk asyl i tron att här kunde de få bostad och arbete. De flesta kom till Malmö på ett eller annat sätt. Av dem har hittills 120 fått avslag.

– Om de blivit lurade att åka hit är det otroligt sorligt, sade Johan Rahm, informator på Migrationsverket till Sydsvenskan.

Sedan Ungern kom med i EU kan ungrare fritt resa in i Sverige och stanna här i tre månader, men enligt EUs riktlinjer, kan de inte få asyl i Sverige eftersom de är medborgare i unionen. I och med att de söker asyl direkt vid ankomsten sätts tremånadersregeln ur spel. Det betyder också att de kan avvisas ganska snabbt om de får avslag på sin asylansökan. Som EU-medborgare är den enda skillnaden att de har fyra veckor på sig att lämna landet istället för två.

I Ungern anser myndigheterna att

romerna utsatts för falsk ryktesspridning, något som har blivit en stor nyhet i landet. Ungerska myndigheter bad den svenska ambassaden i Budapest om hjälp, och de publicerade en annons i den största dagstidningen Dunatulinaplo.

– Många romer har trott att Sverige efterlyser arbetskraftsinvandring och att vi erbjuder asyl, jobb och utbildning för ungrare. Vi varnar genom annonsen för de falska rykten som sprids om Sverige, sade Johan Berglund på svenska ambassaden i Budapest, till Sydsvenskan.

I Ungern pågår många spekulationer om varför ryktesspridningen blivit så stor. Det har spekulerats i organiserat bedrägeri och att det är politiska organisationer som ligger bakom spridningen.

– De romer som så önskade erbjöds boende av oss, säger Louis Utter på Migrationsverket, men om de har släktingar eller så kanske de hellre stannar hos dem.

Sydsvenskan talade även med fembarnspappan Laszlo

– Vi blir diskriminerade i Ungern. Ungarna säger att vi luktar illa, att vi är "den ungerska skräcken". Min fru blev våldtagen när hon var gravid. De försökte slå ihjäl barnet så att inga fler romer skulle födas, sade han.

Det var Laszlos syster i Sverige som gav honom idén att komma hit med familjen.

– Vi är inte här för att få bidrag, vi kom för att lära oss språket och för att arbeta. Men eftersom Ungern är med i Europeiska Unionen, får vi inte status som flyktingar, sade han till Sydsvenskan.

Migrationsverket har hittills avslagit alla ansökningar på grund av romerna inte hade tillräckligt starka asylskäl. De som inte har några pengar kvar får resan tillbaka betald av de svenska myndigheterna.

Källa: Sydsvenskan

Romska kvinnor tvingas till prostitution

I en bordellhärva i Stockholm som uppmärksammades stort av media fanns det romska kvinnor som tvingats till prostitution. Åtta personer med rumänsk bakgrund, samt en svensk, är misstänkta för koppleri, fem av dem är häktade, tre för grovt koppleri och två för koppleri. Även kvinnorna, varav några var romska, kom från Rumänien. Verksamheten har skett på Malmskillnadsgatan och ibland i lägenheter runt om i Stockholm. I husvagnarna tillbringade de sin fritid. Ligan har flyttat runt med sin verksamhet.

– Om man har en bordell så flyttar man för att få nya tjejer i omlopp och bordeller flyttar när det bränns, säger kriminalinspektör och gruppchef för trafickingruppen vid Stockholmspolisens Eva Carlenfors.

Polisen gjorde parallella tillslag den 14 september i Malmö och i Stockholm. I Teckomatorp har en man med romsk bakgrund från Rumänien häktats. En del av de häktade har bott i Sverige.

– Vi har teknisk bevisning, förhör och de bevis som spaningsarbetet gett, det har pågått i ett år och vi ligger bra till, säger den operativa chefen vid länskriminalen Greger Casselborg, till DN och tillägger:

– Vi har haft elva liknande ligor i Stockholm. De har alla fått fällande domar.

På en privat tomt i Sollentuna fanns 16 husvagnar uppställda. I tre av dem bodde kvinnorna. Samtidigt i andra husvagnar bodde romska gatumusikanter. Ägaren till husvagnarna trodde att alla hyresgästerna var gatumusikanter.

Förhören av kvinnorna går via tolk. Den yngste kvinnan är runt 20 år. Alla har fått skyddat boende och de har fått tidsbegränsat uppehållstillstånd i Sverige i sex månader som kan förlängas beroende på hur lång tid det tar med rättegången, men det betyder inte att de automatiskt får ett permanent uppehållstillstånd.

– Efter rättegången kan man söka uppehållstillstånd som vanligt, men som de låter på flickorna så önskar de fara hem, de känner sig tryggare där, säger Eva Carlenfors.

I skrivandes stund söker åklagaren i Sverige tillstånd att fara ner till Rumänien tillsammans med de polismän som utreder ärendet i Sverige, men det kan dra ut på tiden att få tillståndet då Rumänien inte ännu räknas som en EU medlem.

Diskriminering på bostadsmarknaden

Ombudsmannen mot etnisk diskriminering (DO) ska undersöka hur elva bostadsbolag, i sin roll som arbetsgivare, lever upp till lagens krav om att förebygga och förhindra etnisk och religiös diskriminering på arbetsplatsen.

– Det är viktigt att granska bostadsbranschen eftersom bostadsbolagens egna interna arbete att förebygga etnisk diskriminering bland personalen och arbetssökande kan visa på om bolagen har en medvetenhet om diskriminering också i boendet och bland bostadssökande, säger Ann-Christin Hartman, enhetschef hos DO.

Berörda bostadsbolag måste redovisa vilka aktiva åtgärder de vidtagit för att arbetsförhållandena ska passa alla arbetstagare och hur arbetsgivaren förebygger och motverkar trakasserier på grund av etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning. En arbetsgivare måste också ha en öppen rekrytering som möj-

liggör för alla att söka en ledig tjänst.

Under hösten 2006 och hela 2007 bedriver DO ett särskilt arbete för lika rättigheter och möjligheter på bostadsmarknaden oavsett etnisk tillhörighet. Syftet med DO:s satsning är att kartlägga och synliggöra den diskriminering på struktur- och individnivå som finns på bostadsmarknaden, att öka kunskapen om individers rättigheter och möjligheter till upprättelse, och att bidra till ett arbete bland och emellan olika aktörer på bostadsmarknaden för att förebygga och motverka diskriminering.

Undersökningen utgör en del av detta arbete med fokus på bostadsbolagens roll som arbetsgivare. DO kommer sedan att presentera resultaten i en rapport.

Som ett led i arbetet med aktörerna på bostadsmarknaden har DO haft ett första möte med en referensgrupp där beslutsfattare, myndigheter, forskare, politiskt ansvariga och representanter för bransch-

organisationer och det civila samhället ingår.

– Anmälningar till DO från enskilda och erfarenheter hos olika etniska grupper visar på att diskrimineringen på bostadsmarknaden är omfattande. Aktuell svensk forskning kring segregation och diskriminering pekar också i den riktningen, säger DO Katri Linna.

DO anordnade nyligen i samarbete med Länsstyrelsen i Skåne ett öppet möte i Malmö för att få del av människors erfarenheter av diskriminering på bostadsmarknaden. Ett stort antal lokala organisationer deltog och framhöll olika former av diskriminerande hinder.

– Många upplever sig hänvisade till vissa bostadsområden och till boende i hyresrätt och att de har små möjligheter att välja var och hur de bor. Människor gav uttryck för en ilska inför den tydliga segregationen i boendet och att de vill bidra till en förändring, säger John Stauffer, ansvarig för DO:s särskilda arbete.

INSTITUTET FÖR SPRÅK OCH FOLKMINNEN ANSTÄLLER MEDARBETARE FÖR ROMANI CHIB

Språkrådet, som är institutets avdelning för språkvård, ska under 2007 börja ett arbete med romani chib, och söker därför två medarbetare på halvtid. En platsannons publiceras på webbplatsen för Institutet för språk och folkminnen den 15 januari 2007 www.sofi.se. Den kommer också att anslås på andra ställen.

Vi kommer att söka medarbetare som har goda kunskaper i romani chib och i svenska, liksom goda kunskaper om romani chib som språk och dess historia, om romsk kultur och romernas förhållanden i Sverige. Kunskaper i engelska är önskvärda, och datorvana nödvändig. Sökande ska också ha erfarenhet av kvalificerat arbete med romani chib som språk, t.ex. som lärare, översättare, ordboksredaktör m.m.

I arbetsuppgifterna kan ingå att följa utvecklingen för romani chib i Sverige, att dokumentera språket, att utarbeta språkliga hjälpmedel och att informera om språket.

Arbetet kommer i huvudsak att förläggas till Språkrådets kontor i Stockholm.

Närmare upplysningar kan lämnas av Språkrådets chef Olle Josephson
Tel. 08-4424201 eller e-post: Olle.Josephson@sprakradet.se

Institutet för språk och folkminnen är central myndighet i Sverige på språkets område. Myndigheten har avdelningar i Uppsala, Umeå, Göteborg, Lund och Stockholm. Se vidare webbplatsen www.sofi.se

Kathakdansare i sina vackra dräkter från Indien. Till höger den prisbelönte Prashant Shah.

Romanó khelibeskó luma - Romanistan

Gabriela Gutarra och ensemblen kallar föreställningen för Gao Caló - Romernas värld, men jag kallar den Romanistan

Text: Domino Kai

Nybrokajen 11 var fylld av dansentusiaster en kväll då en stor hyllning av romernas dans genom historien fram till idag gestaltades. Kathakens bjällror klingade på scenen när Natalia Ivanova framförde en alldeles ljuvlig indisk sång. Sången och dansen var fascinerande samspel. Varenda liten gest, uråldrig symbol och tecken, ja tusentals av dem, så exakt utförda med en säkerhet om var och när allt ska komma fram på sin plats. Man blir positivt överraskad över hennes stampande, så likt den rysk-polska romska dansens stampande.

I Gunni Nordströms och Björn Myrmans bok "Vi kallar dem zigenare", berättar Gunni om Kathakdansen, en tempeldans från tiden innan romerna utvandrade från nord-västra Indien och delar från nuvarande Pakistan. Det var

enbart de övre kasterna som fick utföra denna dans i templet. Och det var romernas förfäder som en gång tog dessa danssteg till Sydeuropa och Spanien.

Sången och rytmen styr dansen. Blickarna leker med varandra, tecken och koder talar och ger inviter. Det finns en enorm kärlek, längtan och sorg i rörelserna. Stundtals tar dansen andan ur en bokstavligt. När det är som mest sorgset glider en orientalisk danserska in på scenen för att möta kathakdansösen. De möts i dansen, så slående lika armrörelserna är. När Ana Saaida, den orientaliska dansösen, börjar sin solodans hänförs man över hennes samspel med tonerna från de orientaliska musikerna.

Flamencodansaren Alvaro Paños steg in på scenen som en matador. De nästa 15 sekunderna lyfte publiken till en

högre nivå. Ana och Alvaros dans var så stark och explosiv att man inte kunde andas. Det var färgsprakande artisteri på mycket hög nivå.

När flamencodansen fortsätter med sitt steppande och stampande tillsammans med flamencons klagosång förs tankarna

Den orientaliska magdansösen Ana Saaida.

Färgprakten var påtaglig när dansarna intog scenen Från höger Natalia Ivanova, Ana Saaida och Gabriela Gutarra x 2.

tillbaka till tiderna då romernas förfäder vandrade längs vägarna och stigarna på jakt efter en bättre tillvaro och de dansade och sjöng vid lägereldarna och sjöng ut sin förtvivlan och kamp i improviserad växelverkan, som här på scenen.

Att lyssna till kathaksångens klagan och leva kvar i flamencons klagosånger är fascinerande och fantastiskt. När de möts är det svårt att skilja dem åt, vilken var indisk och vilken var spansk. Detta berörde hela publiken, det gick en låg susning runt om av väldigt starka känslor. Tankarna förs tillbaks i tiden och man hör Indira Ghandis ord till romerna: "Välkomna tillbaka till ert stora moderland! Jag känner med er! Välkomna tillbaka! Baxt thaj sastipé! Zindabad!"

Gabriela Gutarras ligger bakom föreställningsturnén, där flamencon och den orientaliska dansen möts tillsammans med kathakdansen och det är en fröjd att se hur lika alla stilar är. Allt har sitt ursprung kathakdansen.

Dansarna börjar battla, men ingen förlorar utan de möts i en medmänsklig anda. Vi är alla lika med samma behov av utrymme, känslor, att få leva och vara.

Romernas långa färd visualiseras här på scenen, då och nu, men här finns även en möjlig utveckling. Det kan man tydligt se denna dag. En oändlig rörelse,

trots att de flesta av världens romer är bosatta idag.

Rörelse efter rörelse i kathak, orientalism och flamenco. Här möts de och känner stolthet över sig själv och sin kultur. Vi är

alla olika, men det är just detta som bildar Romanistan i våra hjärtan och själar.

Det var en mycket stark och intressant föreställning som inte lämnade någon oberörd.

Ana Saaida,
Gabriela Gutarra,
Natalia Ivanova.

Sigøjnere - 1.000 år på kanten af Europa

I boken "Sigøjnere - 1.000 år på kanten af Europa" tar författarna Carsten Fenger-Grøndahl och Malene Fenger-Grøndahl med oss på en resa i romernas fotspår för att finna roten till den gemensamma historia som binder dem samman. Först tar de oss med till Indien för att se närmare på de Europeiska romernas ursprungsland i Bora Than - förfädernas stora land.

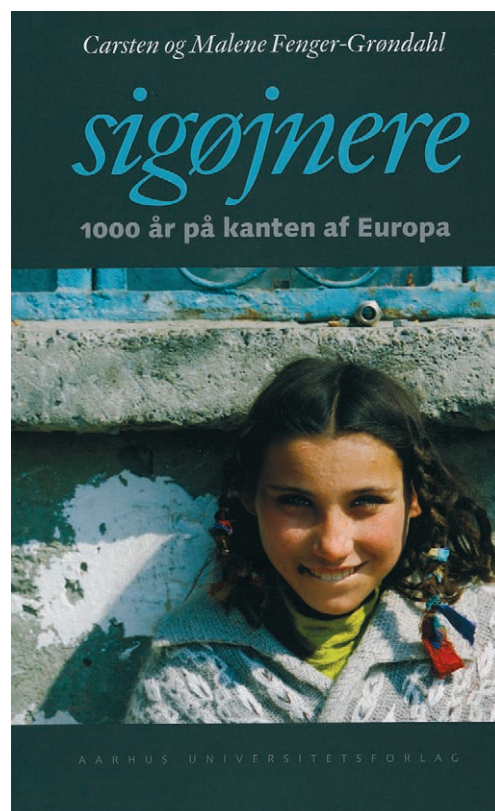
Resan går sedan vidare runt i Europa, där de besöker många olika romska miljöer i tolv länder.

Under resans väg bekantar sig läsarna med en brokig och divergerande skara, från religiösa ritualer i Frankrike och färgsprakande flamencofester i Spanien till den barska vardagen i Tjeckien och Slovakiens gråa getton.

Trots romernas många olikheter, uttrycker boken ett postulat om att romerna utgör ett nytt folk i Europa som kämpar för att bli en erkänd del av de moderna samhällena. Utan att bli för teoretiska, om vad som utgör en nation, påpekar de en rad karakteristik som är typiska för detta. De har sin gemensamma historia med migrationen från Indien, språket romanés som få dock talar, men som de flesta ser som sitt språk och ett gemensamt förflutet som vandrare. Med

åren har de också fått en rad av de symboler som tycks krävas för att utgöra ett folk. "Djelem, Djelem" är deras erkända nationalhymn och den åttonde april är utnämnd till den Internationella Romerdagen.

Viktigare är den abstrakta känslan av att vara en del av gemenskapen som knyter dem samman. Utöver sitt språk och kulturella särpräglning är det särskilt känslan av att dela ett gemensamt öde som förenar dem. Detta öde verkar övervägande finnas i den marginalisering och diskriminering som de fortfarande upplever. Paradoxalt är det majoritetens exklusion av romerna som stärker dem i sin gemenskap. Deras gemensamma kamp om att bli en del av samhället är baserat på en gemensam känsla av att vara marginaliserade och i opposition till det etablerade samhället. Majoriteten fasthåller vid sin gemensam-

ma känsla av att diskriminera dem.

När EU i januari välkomnar Bulgarien och Rumänien in i klubben, kommer ett flertal av romerna, omkring 10-12 miljoner enligt författarna, vara samlade innanför samma politiska gemenskap. Trots att de nya central- och östeuropeiska medlemmarna har förpliktat sig att leva upp till EU:s minoritetsskydd, har de praktiska förhållandena för flertalet romer inte förbättrats synbart. De flesta lever utanför samhället och efterlämnar spår av socialt elände och kriminalitet. Dock finns det tecken på att romerna börjar att organisera sig i politiska nätverk och att de har en potential att utgöra en framtida maktfaktor i Europa. Men boken påminner oss om, att om de kommunala, nationella och europeiska politikerna inte vill hålla problemen vid livs tills de exploderar, ska de handla innan det är för sent.

**Sigøjnere - 1000 år på kanten af Europa av
Carsten Fenger-Grøndahl & Malene
Fenger-Grøndahl
ISBN 87 7934 272 8
Aarhus Universitetsforlag 2006**

Balkankväll på RKC

En fredag kväll i början av november var det dags för en romsk Balkankväll på Romskt kulturcentrum i Gubbängen. Kvällen bjöd på musik, dans, mat, poesi och historia med tema romer i Balkan.

Dansarna, många av dem romer, kommer ursprungligen från Serbien. De har dansat tillsammans i många år. Det var tolv dansare som uppträdde på RKC:s scen, men de utgjorde endast en liten del av den stora serbiska dansgrupp som finns i Stockholm.

– Det var lite stressigt, säger Zwonko Mitrovič, ledamot i RKC och den som ansvarade för evenemanget.

Det var lite trångt på scenen, men det var härligt att se denna livsglädje, knuten till en tillhörighet, framföras i nationella dräkter. Det provinsiella verkar ligga i tiden.

Efter dansen var det dags för romsk mat. Piroger och balkanburgare serverades.

Det var kryddigt och gott.

Miloš Mitrovič gav en historisk redogörelse om romernas resa från Indien till Balkan där många stannade och bland annat arbetade som smeder. Många romer firar den 20 maj som är Nationella minoritetsdagen.

Zwonko Mitrovič spelade synt tillsammans med Sima Martin och sjöng romska sånger innan det var dags för RKC:s egen danstrupp att uppträda.

En uppläsning av Rajko Djuričs dikter följde, upplästa av Jelena Ivanisevič från Serbien.

Det var inte så många som kom till evenemanget, men det var väl värt besöket.

Även Zwonko Mitrovič underhöll.

Nazisternas arkiv öppnas

Mellan 1933 och 1945 dödade nazisterna cirka elva miljoner judar, romer, homosexuella, mentalt sjuka, politiska fångar och andra "icke önskvärda" människor i olika läger och i femtio år har det största förintelsearkivet i den tyska staden Bad Arolsen varit stängt för allmänheten av omsorg för offren och offrens familjer. Den Röda Korsanknutna organisationen International Tracing Service, ITS, har nu beslutat att släppa filerna till forskare, offer och anhöriga. På sikt kommer alla filer att vara tillgängliga, men det kommer att ta minst ett år, enligt AP. Tidigare har endast uppgifter som ansetts vara ytterst nödvändiga för de efterlevande lämnats ut till offrens familjer.

Sedan krigets slut har över 11 miljoner förfrågningar kommit in till ITS om att återfinna eller i alla fall få klarhet i vad som hände släktingar som försvann

DO fick rätt mot Hotell Statt

Det romska paret som blev nekade tillträde till Hotell Statsts badanläggning blev etniskt diskriminerade. Hotellet tvingas betala 50 000 kronor i skadestånd till paret. Det fastslår en dom från Eskilstuna tingsrätt. Paret anmälde händelsen, som inträffade 8 april 2004, till Ombudsmannen mot etnisk diskriminering som drivit fallet till domstol.

– Jag är mycket nöjd med domen. Statt ville inte stå fast vid överenskommelsen i förlikningen och döms nu för diskriminering av domstolen. Självklart hade jag dock sett att skadeståndet varit ännu högre. Jag förutsätter att den nya diskrimineringslagstiftningen kommer att skärpas vad gäller skadeståndet, säger DO Katri Linna

– Målet är ett tydligt exempel på hur romer systematiskt utestängs från olika delar av samhället på ovidkommande grunder. Domen visar att rättvisa skipas och att en anmälan till DO kan leda till upprättelse, säger DO Katri Linna.

Detta är bakgrunden.

under Förintelsen. I 56 procent av fallen har organisationen lyckats, skriver AP.

Nazisternas var mycket noga med att anteckna varje arrestering, förflyttningar och dödsfall. I vissa fall är anteckningarna så detaljrika att till och med antalet löss som plockats från fångarna angetts.

I arkivet finns 26 kilometer av dokument, 50 miljoner sidor, samt foton, personliga tillhörigheter och annat.

Ett av namnen i arkivet är "Frank, Annelise M" född 12 juni 1929. Det är dagboks författaren Anne Frank. Dagboken som hon skrev när familjen gömde sig undan nazisterna i Amsterdam är den mest lästa skildringen från Förintelsen.

I arkivet kan man läsa att Anne Frank sändes till koncentrationsläger 3 september 1944. Tåget hon reste med var ett av de sista tågen från Nederländerna. Efter sex månader i lägret Bergen-Belsen dog hon.

Paret ville besöka Hotell Statsts badanläggning under påskhelgen 2004. De hade tidigare samma dag ringt till hotellet och fått veta att badet var öppet för allmänheten. Men när de var på väg in till badet stoppades de av en anställd, som hade instruerats att inte släppa in romer. Hotelllets chef förklarade situationen med att hotellet hade haft problem med romer som besökt badanläggningen.

Paret anmälde händelsen till DO som i december 2004 stämde hotellet vid Eskilstuna tingsrätt. Stämningen var DO:s första sedan myndigheten genom en ny lag, som trädde i kraft 1 juli 2003, fick möjlighet att föra talan i domstol i fall som rör etnisk diskriminering utanför arbetslivet. Fallet var på väg att lösas genom en förlikning som innebar att hotellet gick med på att ersätta mannen och kvinnan med 100 000 kronor var. Men förlikningsavtalet fullföljdes inte och huvudförhandling i Eskilstuna hölls den 20 oktober.

Källa DO

Romani chib på schemat

Linköpings universitet, LiU, kommer att ta ett nationellt ansvar för romernas språk, romani chib, efter ett förslag från utbildningsdepartementet.

Det finns en stark önskan att lärosätena ska upprätthålla ett brett utbud av språk, men eftersom en rad språk inte attraherar så många studenter föranleder det att utbildningen antingen måste drivas med orimligt små resurser eller att kurserna måste subventioneras av andra utbildningar.

SUHF, Sveriges universitets- och högskoleförbund, inrättade därför en språkgrupp med ansvar för en nationell samordning och i slutet av augusti fanns en lista på 19 språkämnen som borde finnas vid åtminstone ett lärosäte i landet.

De nationella minoritetsspråken utgör en grupp; för finska, meänkieli (torne-dalsfinska) och samiska finns redan fungerande undervisning medan jiddisch och romani chib inte varit representerade vid något lärosäte.

– Språkgruppen föreslog att Linköpings universitet skulle ta på sig ansvaret för romani chip, säger Karin Mårdsjö Blume, prefekt på Institutionen för språk och kultur och LiU:s representant vid språkgruppens möte tidigare i höstas.

Källa: LiU

Romer kränkta i Danmark

"Zigenare stjal med armar och ben", stod det på en banderoll under matchen mellan de danska fotbollslagen FC Köpenhamn och Brøndby den 5 november i år. European Roma and Travellers Forum anser att budskapet är kränkande mot romer och har därför lämnat in en polisanmälan mot FCK samt mot arrangören Parken Entertainment och dess chef. Banderollen riktades mot Brøndbys anhängare, som vid flera tidigare tillfällen kallats "zigenare" av motståndarna.

Källa TT

Stöd É Romani Glinda!

Kära läsare av É Romani Glinda. Vi har fått sänkta bidrag från Stockholms stad. Nästa års budget från Kulturförvaltningen har minskat. De måste spara cirka åtta miljoner kronor, vilket givetvis påverkar alla kulturföreningar som sökt bidrag för 2007. Rosario Ali och Bengt O Björklund har hittills arbetat på halvtid och vi övriga på redaktionen arbetar fortfarande ideellt. Med de resurser vi har nu kommer vi inte att kunna producera sex nummer nästa år, om inte våra medarbetare ska arbeta utan lön.

Nu ber vi för första gången Er läsare om ett frivilligt bidrag till tidningen för att vi ska kunna fortsätta som tidigare. Vi kommer under de sista av årets dagar att ta kontakt med biblioteken för att fråga om intresset fortfarande finns kvar även om vi inte kan producera sex nummer om året. Skolor, myndigheter och förvaltningar hoppas vi har en större förståelse eftersom de inte har samma ansvar som ett bibliotek.

Alla stödprenumerationer hjälper oss i vårt arbete, men även frivilliga bidrag mottages tacksamt, oavsett storlek. Glöm inte att skriva ert namn samt "bidrag" eller "stödprenumeration" på inbetalningskortet eller när ni betalar över internet till PG 19 54 82-5.

Vänligen
Redaktionen

Bakro

En originalserie av Ulf Lundkvist och Bengt O Björklund.

Nytt forum för romer

Snart är det dags för den nya Delegationen för romska frågor att dra igång sin verksamhet. Detta kommer att bli den nya kontaktytan mot regeringen som romer får när Romarådet har lagts ner.

Just nu pågår arbetet med att utse dem som ska vara med i delegationens styrelse. Ordförande blir Maria Leissner (fp) som efter sex år utomlands återvänt till Sverige. Hon ser fram emot sin uppgift.

– Just detta att det är ett tidsbegränsat mandat sätter press på oss att det ska hända något. Vi måste vara effektiva, säger hon. Vi är tvungna att producera något inom tidsramen. Det är en sporre.

Delegationen har tre huvudsakliga uppdrag, dels att utreda romers situation i Sverige genom att inhämta, sammanställa, analysera och redovisa erfarenheter och kunskap som finns på området och ge förslag på hur romers livsvillkor i samhället kan förbättras, dels att stimulera arbetet med den romska frågan på kommunal nivå, främja och stödja kommunala projekt och verksamheter som syftar till att förbättra romers situation, och slutligen, att informera och sprida kunskap om romer och romers situation i Sverige, att uppmuntra ett kunskaps- och erfarenhetsutbyte mellan statliga myndigheter och kommuner.

Delegationen kommer att bestå av en styrelse på tio personer, varav hälften kommer att vara romska aktivister som inte tillhör någon riksorganisation. Det är regeringen som utser ledamöterna i delegationen. Uppdraget är av förtroendekarakter och enligt praxis i huvudsak obetalt.

– Den kommer att fungera som en vanlig styrelse som leder verksamheten. Den ska bestå till hälften av experter inom relevanta områden och till hälften av romska aktivister. De ska helst komma från olika delar av landet, det ska vara både män och kvinnor med olika kompetens i olika åldrar.

Hur många möten som ska hållas per år är ännu inte fastlagt. Det är delegationen som ska se vilka prioriteringar som måste göras, vilket fokus arbetet ska ha.

Till delegationen kommer ett sekretariat vara knutet där två personer ska arbeta på heltid med utredningar och annat praktiskt arbete. En referensgrupp kommer också att knytas till delegationen där alla romska organisationer kan ingå med en representant.

– Det är rimligt att alla grupper och organisationer är representerade i referensgruppen. Den informella kvinnogrupp som tidigare hade kontinuerliga möten med Lise Berg hoppas jag kan fortsätta att fungera, säger Maria Leissner.

Det finns en budget för de tre år som delegationen har på sig. Det finns även pengar kvar från den budget Romarådet hade, pengar som förhoppningsvis kan användas till det arbete som pågår i år, menar Maria. Det finns pengar till projekt i olika kommuner, till konferenser och till att få ut information.

– Vi kommer att arbeta mycket med information och att sprida kunskap. Vi måste se till att alla svenskar får veta mer om romers situation och kultur. Vi måste också på något sätt kompensera oss för att kunskapen inte bara finns bland de romer som är organiserade. Det måste finnas ett sätt att ta till sig den kunskap som finns bland dem. Vi kommer att ha sammanträden i olika delar av landet. Kanske kan det vara ett sätt.

Delegationen ska vara motparten som representerar regeringen.

– Det är där man ska lyfta de frågor som tidigare behandlades i Romarådet.

Förhoppningen är att ledamöterna till delegationen är utsedda innan årsskiftet. I januari anställs de två personer som ska arbeta i sekretariatet och i februari, mars börjar delegationens arbete på allvar.

Maria Leissner har aldrig tidigare arbetat specifikt med romer, men hon har i många år arbetat med minoritets-, flykting- och demokratifrågor.

– Nej, jag har aldrig arbetat med den här frågan tidigare, men det ska bli intressant att få djupdyka i detta. Det är en förmån att få lära mig allt som nu finns framför mig.

Maria Leissner har arbetat som ambasadör i Guatemala i fyra år där mayaindianerna är i majoritet, men behandlas sämre än en minoritet.

– Jag har funderat mycket över: Hur lever man tillsammans i samma land med olika grupper med full respekt för den kulturella särarten.

REGERINGSKANSLIET

*Regeringskansliet består av
Statsrådsberedningen,
de 10 departementen
och förvaltningsavdelningen*

Mer information

om arbetsuppgifterna lämnas
av biträdande enhetschef
Charlotta Wickman, tel 08-
405 40 76 eller
om anställningsvillkoren av
personalkonsult Christina
Ågren, tel. 08-405 42 99.

Fackliga företrädare för
SACO/Ju, Martina Holmgren,
tel. 08-405 40 46 och för ST-
RK/SB-Ju, Susanna Wiener,
tel. 08-405 46 19.

Besök gärna vår webbplats
www.justitie.regeringen.se

Välkommen med

Din ansökan

inklusive meritförteckning
med referenser senast 10 janu-
ari 2007 under adress:
Justitiedepartementet, 103 33
Stockholm eller med e-post till
registrator@justice.ministry.se.
Märk ansökan med refe-
rensnummer 06-37.

Justitiedepartementet söker två

Utredningssekreterare

till sekretariatet för Delegationen för romska frågor

Sekretariatet ansvarar för att verkställa direktivet för Delegationen för romska frågor (Ju2006:101). Delegationens uppdrag är att, med utgångspunkt i Sveriges internationella åtaganden om att skydda och främja de mänskliga rättigheterna, vara nationellt pådrivande i arbetet med att förbättra romers situation i Sverige.

Arbetsuppgifterna innebär kvalificerat utredningsarbete när det gäller romers situation i det svenska samhället genom inhämtning, sammanställning och analys av kunskap och erfarenheter som finns på området. Arbetet innebär även utåtriktad verksamhet, i första hand mot kommuner och statliga myndigheter, för att informera och uppmuntra kunskaps- och erfarenhetsutbyte om romers situation i Sverige och hur den kan förbättras. Vidare ingår en del administrativa arbetsuppgifter.

Vi söker dig som har en relevant akademisk utbildning eller som har mångårig erfarenhet från att ha arbetat med frågor inom det område som delegationens arbete omfattar. Du skall ha en god förmåga att uttrycka dig i skrift och tal samt ha erfarenhet av kvalificerat utredningsarbete. Du bör ha erfarenhet av och intresse för att arbeta utåtriktat eftersom delegationens arbete innebär en stor mängd kontakter med exempelvis kommuner, myndigheter och ideella organisationer. Arbetet kommer även att omfatta internationella kontakter och språkkunskaper är därför av vikt. Erfarenhet av arbete med minoritetsgruppers situation och rättigheter är meriterande.

Anställningen är en visstidsanställning och gäller t.o.m. den 31 december 2009.

Tillträde: så snart som möjligt.

Regeringskansliet erbjuder en attraktiv arbetsplats som utmärks av strävan av att vara fri från diskriminering och ge lika möjlighet för alla.

Gamla kära bilder berättar

Det är bröllop i Stockholm och romer från hela landet kommer samlas i Hasselbackens festlokal på Djurgården i Stockholm. Borden är dukade och de flesta har ätit. Snart serveras kaffe och tårta, men dess i mellan tar man sig en svängom på dansgolvet. Musikerna är inhyrda, men i pausen ställer sig gärna romer på scenen. Kritška, en av de duktiga dragspelarna, hade dragspelet med sig. Jag vet att han är en duktig Erik Frank tolkare, därför beställde jag ofta låten Novelty Accordion när han stod på scen, en låt som spred sig som en farsot under fyrtiotalets swing time.

Naturligtvist skulle det dansas. Min kusin Kati, som älskade att dansa, bjöd ofta upp mig när det var dags till dans.

Med på festen var bland andra bröderna Micke och Vedel Demetri. Ett par kända profiler som gärna ställde upp framför fotografens kamera.

Barnen har alltid varit i blickpunkten, så även den här gången. Många av barnen på bilderna är själva gifta idag och har egna småttningar i samma ålder.

En bild berättar så mycket. Därför vill vi att ni läsare ska sända in era gamla bilder och berätta lite historia omkring dem. Vi publicerar dem i mån av plats. Givetvis returnerar vi era bilder. Skicka därför med fullständig namn och adress.

Bilderna i detta nummer kommer från Fred Taikons privata bildarkiv.

Där dags att vila efter dragspelandet. När kameran var framme vinkade Kritška och Berit glatt till publiken.

God jul och gott nytt år på er läsare av Gamla kära bilder Berättar önskar redaktionen.

Smördegssinbakad fiskfilé

Det här behövs till ca:8 personer

- 1½ kg. Bergstungafile. Går bra med annan sorts fiskfilé
- 800 gr. Fryst spenat.
- 2 burkar. Musslor.
- 1 stor. Citron.
- 3 st. Gula lökar.
- ½ kg. Skalade räkor.
- 1-2 tsk. Paprikapulver.
- 3 pkt. Frysta smördegplattor.
- ½ dl. Hackad persilja.
- 3 dl. Vispgrädde.
- 1½ dl. Ströbröd.
- 1 st. Ägg, till pensling.
- 3 påsar Hollandaisesås. Till servering.
- Margarin, salt och vitpeppar.

Gör så här med fyllningen:

Skala och hacka löken och bryn den. Låt musslorna rinna av och hacka dem i små bitar, häll musslorna och räkor över den brynta löken och låt småputtra i fem till tio minuter. Häll den hackade persiljan över fyllningen, krydda med paprikapulver, salt och vitpeppar efter smak. Häll över vispgrädden och ströbrödet, låt småputtra tills det tjocknat lite. Ca: fem minuter.

Värm ugnen till 200 grader

Gör så här med Smördegplattorna och fiskfilén:

Krydda fiskfiléerna och pressa citronen över dem, låt filéerna ligga och dra i ca: fem minuter. Kavla ut smördegplattorna och täck med spenaten, lägg en fiskfilé över, (om fiskarna är för

stora dela dem på mitten) häll över fyllning så att den täcker fisken, lägg en smördegplatta över och tryck till kanterna så det blir tätt.

Pensla över det uppvispade ägget och lägg knytena på en ugnsplåt. Sätt in plåten i ugnen och låt steka i ca: 25- 30 minuter. Serveras med potatis eller ris och en grönsallad.

Smaklig måltid !

Pekó mašo ándo mańró

Gadó trubúl 8 ženenge

1 1/2 kg.	Bergtungafilé. Sar paruvés kavér feálomašésa.
800 gr.	Pahomé špinat.
2 Kutía	Skóiki
1 Baró	Lumúja
3	Purumá
1/2 kg.	Rańglé raki
1-2	Čaioske rojá, mardó paprika
3 pkt	Pahomé Smördegspattor
1/2 dl	Šindó perzília
3 dl.	Mardi smintína
1 1/2 dl.	Xurdó mańro
1	Parnoró (te makés o mańro)
3 pozora	Zózo holandézo.

Margarina, lon thai pipéri,

Ker Gadeá:

Rande thai šin ande ciné kotorá purúm thai pek o purúm te lel farba. Šor avrí o pai anda é kutía le skóikengi. Šin le ande ciné kotorá, šor le kotorá thai le raki oprál pa o purúm, thai muk te čiról ande jekh than andé 5- 10 minutsi. Maj šor oprál é perzília, lon thai pipéri.

Akaná šor andré é smintína thai o xurdó mańro, muk te čiról te mai thulól círa ande 5 minutsi.

Tatiár o bov ži kaj 200 gradora.

Ker gadeá, le bi pekló mańrésa thai le mašésa:

Tho pipéri thai lonžár o mašó. Strangosár é lumúja oprál, mek o mašó te sirdel ánde péste, é lumúja ánde 5 minutsi.

Lunžár o mańro jekh fekeletsósa, vušár o mańro le špinatósas.

Akaná tho oprál jekh felía mašó (te avéla o mašó prja baró, šin o mašó pe dupašeste) šor oprál, rojása, o zoso le rakénsa thai le skóikensa te vušarél o mašó. Maj tho oprál jekh felía anda o mańro. Thai čide le rigá te avén mišto phandadé.

Mak le mardó parnorésas, oprál pa le kombótsi maj anglál de sar thos le kombótsi po pleva, te pekés le and o bov. Pek ande 25-30 minutsi.

Le kombótsi xalpe, kolompirénsa váike horézosa.

Xan pe sastimáste.

Avsändare
É Romani Glinda
Egnahemsvägen 58
se-141 37 Huddinge
Sweden

B

**Porto
Betalt**

Ombudsmannen mot etnisk diskriminering (DO) söker

Utbildare/pedagog (en tjänst)

DO söker en utbildare med god kännedom om romers situation i samhället och med erfarenhet av arbete för mänskliga rättigheter.

Du kommer att arbeta tillsammans med andra utbildare på enheten för kommunikation och främjande. Enheten har till uppgift att genom integrerad kommunikation informera, utbilda och uppmuntra andra att vidta åtgärder mot diskriminering.

I arbetsuppgifterna ingår bland annat att

- utbilda romska föreningar, antidiskrimineringsverksamheter och andra aktörer om mänskliga rättigheter och diskriminering
- ha en dagsaktuell och samlad bild av romernas situation i samhället och sprida den kunskapen externt och bland myndighetens personal
- ge medarbetare på DO råd och stöd i frågor som rör romer
- i övrigt delta i myndighetens arbete för att motverka diskriminering av romer

Vi söker dig som

- har gymnasiekompetens
- har minst tre års erfarenhet av arbete med romska rättighetsfrågor
- har dokumenterat goda kunskaper om mänskliga rättigheter
- har vana att tala inför stora grupper eller har annan likvärdig pedagogisk erfarenhet
- behärskar engelska och en av varianterna av romani chib samt finska eller polska eller bosniska/serbiska/kroatiska.

Mer information om tjänsten och kontaktuppgifter till dem som kan svara på frågor finns på DO:s webbplats, www.do.se. Det går även att ringa DO på tel. 08-508 887 00 så skickar vi dig annonsen med alla uppgifter.

Din ansökan ska vara inkommen till DO senast den 26 januari 2007.